

ITALIJANSKI VRABEC V VIPAVSKI DOLINI

Udeleženci skupine: Kristina Jurman, Alenka Mrakovčič, Metka Šuc

Mentorji (po časovnem zaporedju): Alenka Bradač, Dejan Bordjan, Tomaž Mihelič

UVOD

Italijanski vrabec (*Passer domesticus italiae*) velja pri nas za redkega gnezdilca. Predstavlja prehodno obliko med domačim (*Passer domesticus*) in travniškim vrabcem (*Passer hispaniolensis*), mnenja o tem, ali gre za samostojno vrsto ali podvrsto, pa so deljena. Po mnenju nekaterih strokovnjakov gre za podvrsto domačega vrabca, po mnenju drugih pa je stabiliziran križanec med domačim in travniškim vrabcem. Pri nas je naseljen predvsem v Vipavski dolini, dolini Soče do Bovca ter v dolini Idrije in Bače (Grošelj 1981), redko pa je bil opazovan tudi pri Ljubljani, v Kopru in celo v Beli Krajini.

Samec italijanskega vrabca je podoben domačemu vrabcu, le da je po temenu in tilniku rjav, brez sivine in ima izrazito bela lica, ki so lahko pozimi tudi rahlo siva, obrv pa je bela. Samice je nemogoče ločiti.

Z raziskavo smo želeli ugotoviti razširjenost in številčnost italijanskega vrabca v Vipavski dolini. Za to območje smo se odločili, ker naj bi bilo tu po podatkih iz literature največ italijanskih vrabcev. Do sedaj je bila tu izpeljana samo ena ciljna raziskava (Grošelj 1981). Ugotovljeno je bilo, da so italijanski vrabci v manjšini (pod 25%), razširjeni pa so po celi Vipavski dolini.

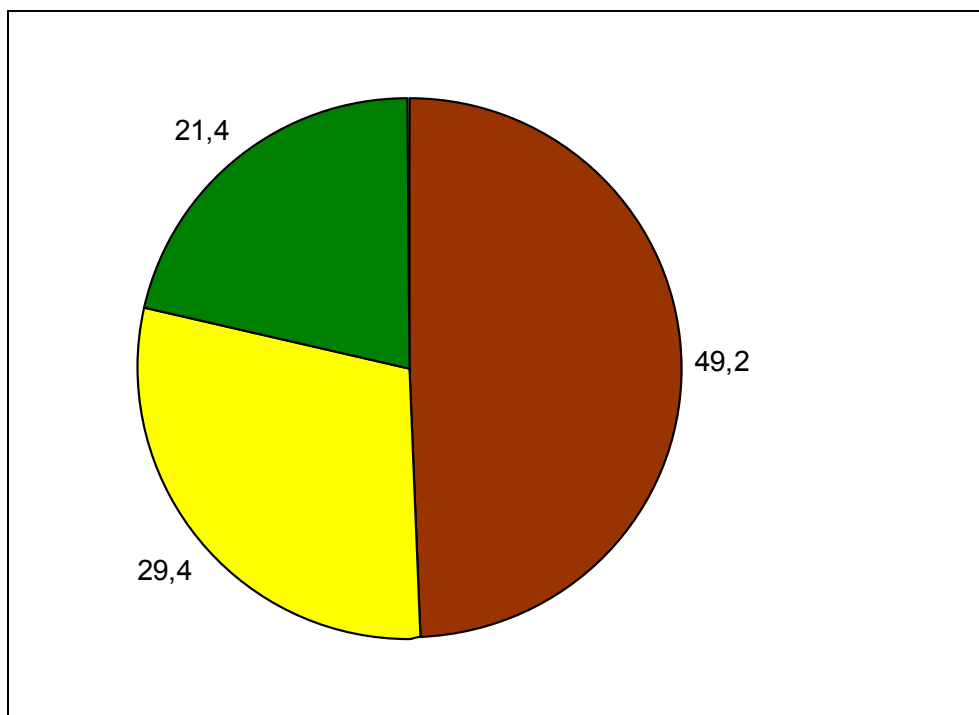
METODE DELA

Za ugotavljanje razširjenosti smo izbrali enakomerno porazdeljene ploskve v Vipavski dolini (od Podnanosa do Nove Gorice) in tam izvedli območni popis s preštevanjem. Ploskve smo izbirali v naseljih, na mestih, kjer smo pričakovali največje število vrabcev (območja kmetij, tržnica, okolica trgovin...). Določali smo samo samce, ki smo jih razvrščali v tri kategorije: italijanski vrabec, domači vrabec in križanec med obema vrstama. Pri določevanju smo bili najbolj pozorni na sivino na temenu, belino na obrvi in obarvanost lica. Glavni znak za italijanskega vrabca je odsotnost sivine na temenu, opazovali pa smo tudi belo progo na obrvi in belo lice. Domači vrabec je po temenu siv, nima bele proge na obrvi in ima sivkasto lice, križanci pa imajo znake obeh vrst. Popisovali smo od svita do 10h.

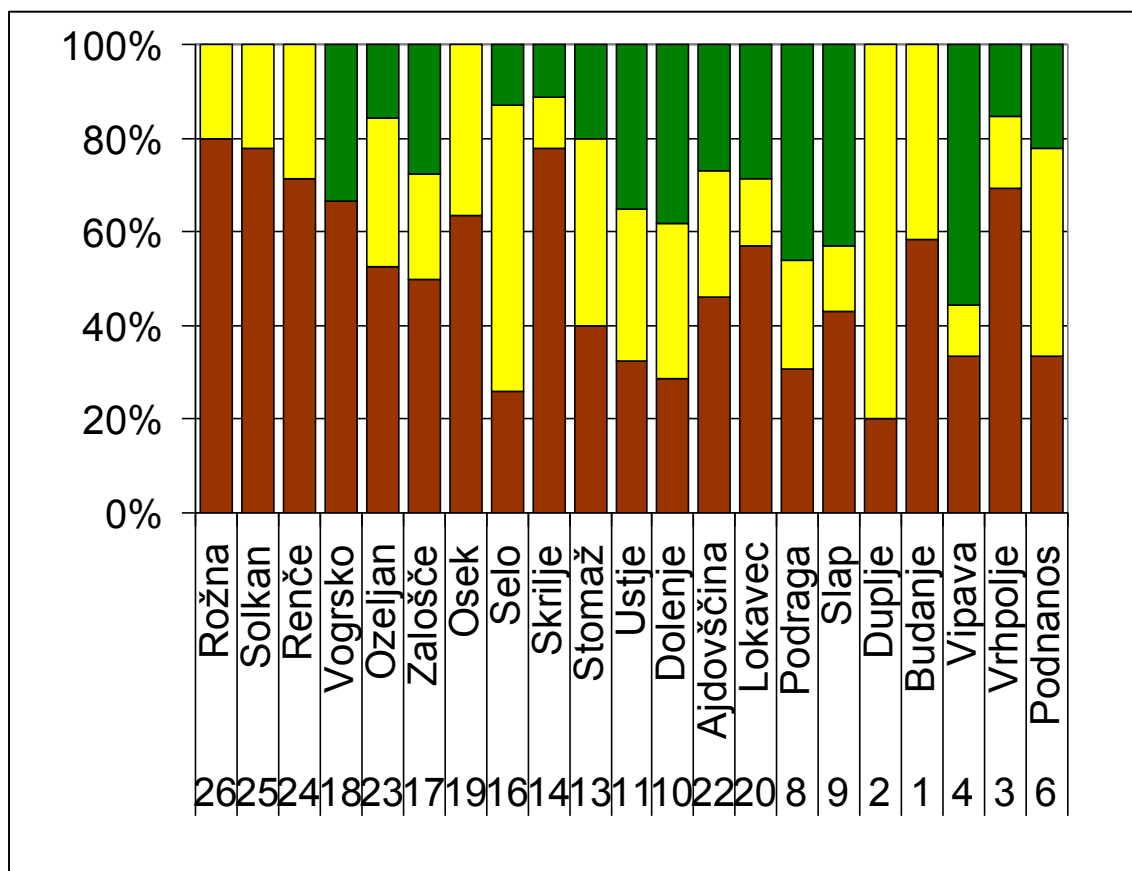
REZULTATI

Na 26 ploskvah smo prešteli 327 samcev vrabcev. Število določenih samcev na ploskev je bilo med 0 in 37 osebkov. Izločili smo tiste kraje, kjer smo opazili manj kot 5 vrabcev, saj je vzorec premajhen, da bi ga primerjali z ostalimi podatki.

Graf 1 prikazuje deleže opaženih samcev italijanskega in domačega vrabca ter križancev na obravnavanem območju. Vsaki ploskvi smo določili koordinate centroida ploskve, po katerih smo ploskve razporedili od zahoda proti vzhodu. Koordinate smo odčitali na 500m natančno. Graf 2 z manjšimi odstopanji kaže, da so italijanski vrabci prisotni po celotni Vipavski dolini, njihov delež pa se od vzhoda proti zahodu povečuje. Na najbolj zahodnih območjih osebkoma domačega vrabca niso bili opaženi. Odstopanja (manjši delež italijanskih vrabcev od pričakovanega) so najverjetneje v povezavi z velikim številom križancev, saj so deleži domačih vrabcev še vedno majhni.

Graf 1: Skupni delež domačih vrabcev (zeleno), italijanskih vrabcev (rjavo) in križancev (rumeno) v Vipavski dolini. N=327

Graf 2: Deleži domačih(zeleno), italijanskih vrabcev (rjavo) in križancev (rumeno) v Vipavski, razvrščeni po naseljih od zahoda proti vzhodu.

DISKUSIJA

Prisotnost italijanskega vrabca je bila pričakovana predvsem v zahodni Vipavski dolini, na meji z Italijo. Pri določanju smo imeli še največ težav z križanci, ki jih je težko določati, saj so merila preohlapna, zato bi bilo križance potrebno razdeliti na vsaj dve skupini z manj in več lastnostmi italijanskega vrabca in zelo natančno opredeliti kriterije za uvrščanje vrabcev v posamezne skupine.

Poslušanje oglašanja samcev je se je izkazala za dobro metodo iskanja in jo priporočamo pri popisih, saj so se v tem času oglašali predvsem samci, ki jih je kasneje mogoče določevati na podlagi vidnih znakov.

V raziskavi leta 1981 je bil delež opaženih italijanskih vrabcev bistveno manjši kot danes, ko je skoraj polovica vseh vrabcev v Vipavski dolini italijanskih. Ta odstopanja so lahko posledica dejanske spremembe v deležu italijanskih, lahko pa posledica zgolj razlik v kriterijih pri določanju v obeh raziskavah. Deleži po naseljih razvrščenih od zahoda proti vzhodu nakazujejo trend zmanjševanja deleža italijanskih vrabcev v tej smeri.

Slika 1: Primer samca vrabca, določenega kot križanec med domačim in italijanskim vrabcem. Opazni znaki italijanskega vrabca so bela barva lic, bela obrv z glavnino beline pred očesom, rdečerjava barva glave, znak domačega vrabca pa sivo teme. Foto: Tomaž Mihelič, 2.7.2008, Ajdovščina